

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

КЫРГЫЗ БИЛИМ БЕРҮҮ АКАДЕМИЯСЫ

«Тогуз коргоол»

**улуттук интеллектуалдык ийрими боюнча
кошумча билим берүү уюмдары үчүн**

ПРОГРАММАСЫ

Бишкек - 2023

Жумушчу программанын мазмуну

Долбоор

ЖУМУШЧУ ПРОГРАММАСЫ	1
ТҮШҮНДҮРМӨ КАТ	3
Программанын максаттары жана милдеттери	1
Программанын болжолдуу жыйынтыгы	1
I ОКУУ ЖЫЛЫНЫН ОКУУ-ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАНЫ	2
II ОКУУ ЖЫЛЫНЫН ОКУУ-ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАНЫ	4
Программанын окуу-усулдук каражаттар менен камсыздалышы	5
Колдонулган адабияттардын тизмеси	6
Сунушталган адабияттардын тизмеси	6

Иштеп чыккандар:

Сатаев А.Б. – КББАнын Технология, искусство жана ден соолук маданияты лабораториясынын илимий кызматкери.

Эралиев Улан – директор Дирекции по национальным видам спорта.

Касенов А.А. – Дене тарбия, спорт жана маданият методикалык борборунун директорунун орун басары

ТҮШҮНДҮРМӨ КАТ

Бул программа Кыргыз Республикасынын Конституциясы жана Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндөгү» Мыйзамына, билим берүү системасы үчүн кабыл алынган мыйзамдык жана нормативдик актыларга, мектептен тышкаркы билим берүүнүн «Типтүү жобосуна» жана Талас райондук балдарга билим берүү борборунун Уставын жетекчиликке алып, иш алып барат.

Жалпы билим берүүчү Базистик окуу планынан тышкары окуу предметтеринен мектептен тышкары билим берүүгө багытталган.

Тогуз коргоолду үйрөтүү ыкмасы, «техникасы» - окуучуларды тактыкка, математикалык эсептөөлөрдү үйрөтөт.

Бул көркөм-эстетикалык багыттын Типтүү программасы Кыргыз Республикасынын “Билим берүү” Мыйзамына, 2021-2040-жылдары Кыргыз Республикасында билим берүүнү өнүктүрүү Программасына, “Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы жөнүндө” Концепциясына, Кыргыз Республикасынын Президентинин “Улуттук наркжөнүндө” Жарлыгына, Кыргыз Республикасында 2021-2030-жылдарга карата мектеп окуучуларын жана жаштарды тарбиялоо Концепциясына, Көркөм-эстетикалык тарбиялоо жана билим берүү Концепциясына ылайык иштелип чыккан. Программа социалдык-педагогикалык багытка ээ жана окуучунун инсандык сапаттарын өнүктүрүүгө, чыгармачылык шыктарын өстүрүүгө жана калыптандырууга, интеллектуалдык, руханий-адеп-ахлактык, дене тарбиялык жактан өсүүсүнө, өзүн-өзү өнүктүрүүсүнө, өзүн-өзү ишке ашыруусуна, коомдогу жашоого көнүгүүсүнө, бош убактысын уюштуруусуна, кесиптик багыт алуусуна болгон жеке муктаждыктарын канааттандырууга багытталган

Программанын максаттары жана милдеттери

- Окуучулардын ой жүгүртүүсүн өстүрүү жана аны калыптандыруу;
- Мекенди сүйүүгө анын кызыкчылыгы үчүн Кыргызстандын намысын алга сүрөө үчүн тарбиялоо. Намыстуулуукка, чыдамкайлыкка, сабырдуулуукка, эмгекке тарбиялоо.
- Окуучулардын логикалык ой жүгүртүүсүн өстүрүү, жөндөмдүүлүктөрүн калыптандыруу.

Окуу программасын өркүндөтүүдөгү ыкмалар:

Теориялык жана практикалык сабактар ар бир баланын жөндөмдүүлүгүнө жараша индивидуалдык түрдө өтүлөт.

Багыттуулуктун таянычтары: Спорттук патриоттуулук болуп саналат.

Программанын болжолдуу жыйынтыгы

Тогуз коргоол оюнунун жүрүштөрүн, акыркы "ат жетээр" үйлөрдү туура эсептөө жолдорун, жүрүштөрдүн санын эсептөө жолдорун, оюндун аягын тура ойноону өздөштүрүү.

Туз алуу, тузду пайдалануу, тузга каршы ойноо, жасап жемей ыкмасын, арта салма туз алуу, атсыроо абалдарын түзүү, байлоо жана байлоодон чыгуу, «Бай үй» менен ойноо, тогуз коргоол тактасы тууралуу маалыматтарды, мелдештерде жеңүүчүнү аныктоо.

Жүрүштөрдү жасоо, машыгуу учурунда оюнчулардын денесинин абалын көзөмөлдөө, Оюндун амал-ыкмаларын өздөштүрүү жана мындан ары өнүктүрүү үчүн мелдештерде ойнолгон оюндарды талдоо ыкмаларына ээ болууга тийиш.

**2023-2024-окуу жылы үчүн түзүлгөн
“Тогуз коргоол” улуттук интеллектуалдык ийриминин**

I ОКУУ ЖЫЛЫНЫН ОКУУ-ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАНЫ

№	Бөлүмдөрдүн жана темалардын аталышы	Сааттардын саны	Анын ичинде:	
			Теория	Практика
1.	Киришүү. Ат жетээр үйлөрдү эсептөө ыкмалары – А.Чылымовдун, А.Акшораевдин ыкмалары менен таанышуу.	18	9	9
2.	Жүрүштөрдү кыскартпоо амалдары. “Эки тишти” Классикалык туз алмашуу (5x6).	18	9	9
3.	Жүрүштөрдүн санын эсептөө жолдору.	18	9	9
4.	Оюн учурунда жүрүштөрдүн санын эсептөө. “Эки тишти” Классикалык туз алмашуу (2x8).	18	9	9
5.	Жасап жемей ыкмалары	18	9	9
6.	Жасап жемей ыкмаларын колдонуу. «Эки тишти» бузуп ойноо башталышы (76 98)	18	9	9
7.	Оюндун стратегиясы жана амалдары (тактикасы)	18	9	9
8.	Кош чабуул, байлоо, коргоолдорду жана тузду курмандыкка берип ойноо, ж.б. ыкмаларды колдонуу	18	9	9
9.	Казандагы коргоолдорду саноо, жүрүштөрдүн санын	18	9	9

	эсептөө, куйрук кесүү ж.б. ыкмаларды өздөштүрүү.			
10.	Мелдештерди уюштуруу жана өткөрүү	18	9	9
11.	Ар бир өтүлгөн темалар боюнча этюддарды түзүү	18	9	9
12.	Өтүлгөндөрдү кайталоо	18	9	9
	Бардыгы:	216	108	108

**2023-2024-окуу жылы үчүн түзүлгөн
“Тогуз коргоол” улуттук интеллектуалдык ийриминин**

II ОКУУ ЖЫЛЫНЫН ОКУУ-ТЕМАТИКАЛЫК ПЛАНЫ

№	Бөлүмдөрдүн жана темалардын аталышы	Сааттардын саны	Анын ичинде:	
			Теория	Практика
13.	Киришүү. Ат жетээр үйлөрдү эсептөө ыкмалары – А.Чылымовдун, А.Акшораевдин ыкмалары менен таанышуу.	18	9	9
14.	Жүрүштөрдү кыскартпоо амалдары. “Эки тишти” Классикалык туз алмашуу (5x6).	18	9	9
15.	Жүрүштөрдүн санын эсептөө жолдору.	18	9	9
16.	Оюн учурунда жүрүштөрдүн санын эсептөө. “Эки тишти” Классикалык туз алмашуу (2x8).	18	9	9
17.	Жасап жемей ыкмалары	18	9	9
18.	Жасап жемей ыкмаларын колдонуу. «Эки тишти» бузуп ойноо башталышы (76 98)	18	9	9
19.	Оюндун стратегиясы жана амалдары (тактикасы)	18	9	9
20.	Кош чабуул, байлоо, коргоолдорду жана тузду курмандыкка берип ойноо, ж.б. ыкмаларды колдонуу	18	9	9
21.	Казандагы коргоолдорду саноо, жүрүштөрдүн санын	18	9	9

	эсептөө, куйрук кесүү ж.б. ыкмаларды өздөштүрүү.			
22.	Мелдештерди уюштуруу жана өткөрүү	18	9	9
23.	Ар бир өтүлгөн темалар боюнча этюддарды түзүү	18	9	9
24.	Өтүлгөндөрдү кайталоо	18	9	9
	Бардыгы:	216	108	108

Программанын ишке ашыруунун жыйынтыгын чыгаруу формалары

- ✓ маектешүү;
- ✓ программа боюнча суроолор;
- ✓ тогуз коргоол ойноо;
- ✓ текшерүү көнүгүүлөрү;
- ✓ концерттерге жана көргөзмөлөргө катышуу;
- ✓ сынактарда жана мелдештерде чыгуу;
- ✓ викторина;
- ✓ ачык сабак;
- ✓ диагностикалык процедураларды ишке ашыруу;

Программанын окуу-усулдук каражаттар менен камсыздалышы

- ✓ Оюндардын, маектердин, экскурсиялардын, сынактардын, конференциялардын ж.б. усулдук иштелмелери;
- ✓ Теориялык жана практикалык иштерди өткөрүү боюнча, эксперименттерди же тажрыйбаларды коюу боюнча сунуштар;
- ✓ Дидактикалык и лекциялык материалдар же изилдөө иши боюнча усулдар;
- ✓ Тажрыйбалык же изилдөө ишинин тематикасы ж.б.

Колдонулган адабияттардын тизмеси

1. Абдуллаев М., Кийзбаев М., Акматов Ч. Улуттук оюндар. Усулдук окуу китеби. – Б.: 2011, 147-299 б.
2. Нурсейитов А.Ж. Тогуз коргоол оюнунда «Ат жетээр» үйдү эсептөөнүн ыкмалары. Материалы Международной научной конференции «Национальные виды спорта и духовно-нравственное воспитание спортсменов: проблемы и перспективы развития» Октябрь 2011.
3. Акшораев А., Тогуз кумалак даналыгы. Тараз, 2000. -С.226
4. Кодекс тогуз коргоола Кыргызской Республики. Б., 2003. -С.21
5. Кийзбаев М.С., Нурсейитов А.Ж. Предсоревновательная подготовка в тогуз коргооле. Бишкек, 2007, с. 44
6. Орозобаков Т., Чылымов А. Тогуз коргоол. Ф.: Кыргызстан, 1990. С.104. Китеп
7. Нурсейитов А.Ж., Кийзбаев М.С. Тогз коргоол сабактары Бишкек, 2016

Сунушталган адабияттардын тизмеси

1. Абдуллаев М., Кийзбаев М., Акматов Ч. Улуттук оюндар. Усулдук окуу китеби. – Б.: 2011, 147-299 б.
2. Нурсейитов А.Ж. Тогуз коргоол оюнунда «Ат жетээр» үйдү эсептөөнүн ыкмалары. Материалы Международной научной конференции «Национальные виды спорта и духовно-нравственное воспитание спортсменов: проблемы и перспективы развития» Октябрь 2011.
3. Акшораев А., Тогуз кумалак даналыгы. Тараз, 2000. -С.226
4. Кодекс тогуз коргоола Кыргызской Республики. Б., 2003. -С.21
5. Кийзбаев М.С., Нурсейитов А.Ж. Предсоревновательная подготовка в тогуз коргооле. Бишкек, 2007, с. 44
6. Орозобаков Т., Чылымов А. Тогуз коргоол. Ф.: Кыргызстан, 1990. С.104. Китеп
7. Нурсейитов А.Ж., Кийзбаев М.С. Тогз коргоол сабактары Бишкек, 2016